

жена има главна функция на носител и пазител на традициите, които трябва да предаде на следващото поколение. „...при циганите в резултат на дългия скитнически живот за продължително време се запазва в специфичен вид матриархат – на особена почит е най-възрастната жена в рода, която пази обичаите и дава съвети на другите” (Gökbilgin 1945: 422; Стојановски 1974: 41).

Съхранявайки традиционните празници и обичаи, тя следи за спазване на редица норми и забрани и ги предава на дъщерите и снахите си. Изпълнява множество обредни действия, бди над всичко, в което вярва, че ще спомогне за реализиране на основната ѝ мисия – опазване на семейството и съхраняване на етноса. За празника жената готви, меси, приготвя трапезата. В същото време в самото празненство се очертава водещата роля на мъжа. Само той може да извършва обредите по колене на животното. Централното място е негово, винаги начело на трапезата е стопанинът на дома, най-възрастният мъж, бащата.

Най-големите празници за циганите/ ромите са Банго Васил и Гергьовден.

Банго Васил е циганската/ ромската нова година. При различните групи се празнува два – 13 и 14 януари или три дни – 13, 14 и 15 януари. Тя е част от коледно-новогодишните празници. Свързана е с обичаи, вярвания, пожелания, които символично или магически целят да осигурят здраве, берекет, благоденствие, семейно и лично щастие през настъпващата година.

През тези празнични дни специално внимание се отделя на обредната трапеза, като тук водещата е стопанката на дома. Подготовката започва по-отрано. Домакинята, с помощта на дъщери, снахи, внучки приготвя големи количества от ястията, за да има за многобройните гости.

Традиционно при всички групи се завиват сърми от зелени листа, а кардарашите пълнят и чушки. В една от тях фичерката поставя метална пара за късмет. Най-отгоре в тенджерата слага дряново клонче за здраве: „Дядо Васил като че ли ги кади, стават по-вкусни” (ж., 73 г.). В този ден във всяка къща се точи баница с късмети – метална пара и дрянови клончета с наричания. За трапезата на футаджиите се приготвят три вида баница. Замесва се и питка. По традиция при фичерите специално се украсява в средата с паричка за късмет, а тракийските калайджии – върху сложеното в средата бяло яйце кръстосват две ивици тесто. Бургуджийката украсява питата с изображения на подкова и кръст. Лахо, лингурари и тракийски калайджии колят “курбан” – гьска или патка, а фичерите – кокошка. Обичаят е да се пече пълнена и да се сложи цяла на масата, “за да е пълна къщата”. Кардарашите поднасят цял сварен пуйка, а бургуджиите – петел с ориз. За да е богата трапезата